
MINISTERUL EDUCAȚIEI
OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBA RROMANI
ETAPA JUDEȚEANĂ
18 MARTIE 2023

ANII IX-XII DE STUDIU - LICEU

- Savorre subijèktură si musajutne.
- Den pen ivăthe 10 pùntkură.
- E butăqo vaxt si 3 òre.

O JEKHTO SUBIJÈKTO

32 pùntkură

DEL PES O TÈKSTO

O Gheorghe Sarău si bijando pa 21 andar o éhon Grastonaj/ Ștartonaj, and-o gav Segarcea Vale andar o žudêco Teleorman. Anda o berš 1983, vov agorisardăs i Fakultêta e Avrutne Čhibênqi thaj Literaturenqi.

Sar studênto, vov lias rig kaj but milajesqe škòle: anda o berš 1980 (and-i Bulgària) ka-e milajesqi škòla e bulgarikane čhibăqi; and-o berš 1981(e Hungariaθe) ka-e kùrsură vaš i magjarikani čhib. Avrăł kadale čhibănθe, vov siklilăs pànda vi i hispanikani, i germanikani thaj i rromani čhib – savorre kadala kòrkorro.

Vov astarăs te siklòl i rromani čhib kana sasas studênto, korkorrutne éhandesθe, pesqe profêssorură atunčar ašarindoj vi tromalindoj les te siklòvel kadaja čhib (maškar lenθe, isindoj e universitàro siklărne: o Gheorghe Mihăilă, o Emil Vrabie thaj i Ioana Prioteasa. Anda o berš 1983, o studênto, o Gheorghe Sarău, rodindoj niște lila ka-e Akademiaqi Bibliotêka, arakhlăs jekh lil palal e rroma thaj i rromani čhib, xramosardo kaθar o Jean Vaillant, and-i savi sas jekh tikni gramătika e rromane čhibăqi thaj jekh tikno alavări.

Palal so agorisardăs i fakultêta, vov sas siklărno e rusikane čhibăqo ka-i Škòla e gineça 2 thaj ka-i Škòla e gineça 3 andar o fòros Satu Mare (Baro Gav). Maj palal, and-o berš 1984, žal ka-o Bukurêšti, sar siklărno vaš i rusikani čhib thaj vi sar amboldări andar i bulgarikani, i magjarikani thaj i rusikani čhibă.

Andar o berš 1990, kerel buti ka-e Edukaciaqo Ministèro k-i Dirèkcia vaš Maškarthemutne Relàcie thaj, and-sajekh vrjăma, maškar e berša 1991-1994, vov si vi siklărno rromane čhibăqo ka-i Normàlo Škòla (i Pedagogikani Škòla). Andar o 1-to dîves e éhonesqo Maj e beršesqo 1991 ži kaj 30 štartonaj/ aprilo e beršesqo 1998, vov si, and-i sajekh vrjăma, vi metodîsto vaš i rromani čhib ka-e Edukaciaqo Ministèro, kerindoj buti dureder kothe.

Bi te mukhel i buti and-o Ministèro e Edukaciaqo, and-o berš 1998 (andar o 1-to dîves e Majesqo), vov paruvél o departamènto, resindoj konsilièro vaš i rromani čhib thaj vaš e rroma and-i Dirèkcia palal o Sikàripen e čhibênqo le Minoriteturenqe andar e Edukaciaqo Ministèro, kerindoj buti and-o kadava biròvo ži kaj 31 àugusto e beršesqo 2018.

Vov kerdăs pesqe o doktoràto maškar e berša 1992-1998, liindoj pesqe e doktorosqo titùlo and-i indo-europenistikani filologìa e tezaça „O rromano xoroxano dialèkto e xanotarenqo andar i Rumùnia”, opreinkerdi pa 28 septèmbro e beršesqo 1998, ka-i Fakultêta vaš Avrutne Čhibă thaj Literature andar Bukurêšti, telal i koordinàcia e bare universitarone siklárnăqi, i indo-europenista vi klasicîsta, i Lucia Wald.

Andar o dîves 22 oktòbro e beršesqo 1992, kaj lesqi inicitàva, putardăs pes ka-i Fakultêta vaš e Avrutne Čhibă thaj Literature andar o Bukurêšti jekh fakultatîvo kùrso (kaj o alosaripen le studenturenqo) e rromane čhibăqo, isindoj o jekhtho kasavo universitàro kùrso e rromane čhibăqo Rumuniaθe, o dujto and-i Euròpa, palal kodova putardo and-o berš 1991, k-i Praga.

Andar o universitàro berš 1997/ 1998 kaj lesqe phirimata, sas putardi ka-i Fakultêta vaš e Avrutne Čhibă thaj Literature andar o Bukurêšti i hindikani sèkcia (hindi - rromani), tha' o

Gheorghe Sarău putardăs, andar o universitàro berś 1998/1999, aver sèkcia nùma' vaś i rromani čhib thaj i rromani literatūra. Sakadja, andar o berś 2000, vov sas kodova, savo kerdăs aver sèkcia, isindoj o koordinatòro laqo, e specializaciača „I rromani čhib thaj i rromani literatūra” kaj o Kolègio CREDIS.

O Gheorghe Sarău ankalavdăs vi školutne pustika save si labărde akana and-e škòle. Tha' berś berśesəe, o Gheorghe Sarău kerdăs but aver importànto bută e edukaciaqe le rromenqi, aver školutne lila, universitàra kùrsură dikhindoj i rromani čhib. Žanas, prinžaras, vov – čacipnasəe - kerdăs but vaś o barāripen e rromane čhibăqo (na nùma' e Rumuniaəe, tha' vi avere themenqe), ži lesəe khonik či kerdăs kodobor but vaś e edukaciaqo umal e rromenqi. Siklilo but katar pesqo profèsoro, O Marcel Courthiade, thaj sa so žanglăs, arakhlăs, barărdas k-i rromani čhib o Gheorghe Sarău dias, sikavdăs kadava baro, kuć baravalipen pesqe studenturenqe, maşkar lenəe o Ionel Cordovan isindoj kodova savo aşti te ingerel dureder sa kadala sovnakajutne resimata, laće edukacionàla rezultàtură. Te na bistras! O Gheorghe Sarău palemživdărdăs vi xastranilo i khethani purani rromani čhib. (O Geòrge Sarău – palal o Jonel Kordovan)

1. Xramosaren and-e 5-6 rëndură palal so vakărel pes and-o dino təksto! **6 pùntkură**
2. Arakhen e sinonimură vaś e alava: *kodobor, pustik, astarel, aşti*. **4 pùntkură**
3. Roden thaj xramosaren, andar o dino təksto, trin navnă/ substantivură save si line avere čhibăŋar! Xramosaren savo si lenqo gèndero thaj lenqo kèzo. **6 pùntkură**
4. Roden thaj xramosaren, andar dino təksto, duj prepozície! Xramosaren paśal save substantivură beśen von! **4 pùntkură**
5. Roden thaj xramosaren andar o dino təksto trin gažikane adžektivură/ paśnavnă! Xramosaren savo si lenqo komparaciaqo grădo! **6 pùntkură**
6. Roden thaj xramosaren andar o dino təksto trin kernavnă/ vèrbură save si ka-e biženutne mòdură. Xramosaren k-e savo mòdo si von. **6 pùntkură**

O DUJTO SUBIJÈKTO

58 pùntkură

1. Ambolden gažikanes e anglutne 22 rëndură andar o təksto dino maj opre! **18 pùntkură**
2. Nakhaven i sintagma „*laqi da*” ka-e savorre kèzură! **6 pùntkură**
3. Nakhaven i kernavni/ o vèrbo „*žal*” ka-e savorre ženutne vi biženutne mòdură! **12 pùntkură**
4. Ambolden and-i rromani čhib! **12 pùntkură**
  - a) În anul 2022, Olimpiada Națională de Limba Rromani s-a ținut în județul în care m-am născut, în Alba.
  - b) Astăzi, împreună cu toți cei 62 de participanți la acest concurs, vom vizita Cetatea Oradea. Acest obiectiv turistic se află foarte aproape de Catedrala Ortodoxă.
  - c) Sunt fericit că în școala mea există un profesor de limba rromnai care mi-a predat această disciplină încă din clasa a treia. Limba este principalul nostru element identitar.
  - d) Părinții și profesorii mei m-au îndrumat mereu, spunându-mi: „Fără educație, omul nu poate deveni cu adevărat om!”.
5. Keren jekh xramosaripen, and-e 15-20 rëndură, palal i tēma: „Sosəar si importànto te vakăras vi te siklōvas i rromani čhib?”. And-o tumaro xramosaripen dikhena: **10 pùntkură**

O ander/ o koncinuto le xramosaripnasqo – 6 pùntkură

- So si i rromani čhib? Kaj trebal te vakăras la? **2 pùntkură**
- Sar thaj kaəar šaj te siklōvas i literàro rromani čhib? **2 pùntkură**
- Xramosaresa aver godă/ argumentură vaś kadaja tēma. **2 pùntkură**

O organizisaripeŋ thaj o prezentisaripeŋ e godăŋqo – 2 pùŋktură

- o organizisaripeŋ e godăŋqo – 1 pùŋkto
- i originalitëta -1 pùŋkto

E xramosaripeŋasqi redaktăcia – 2 pùŋktură

- vaś e vortografiăqê rëgule – 1 pùŋkto
- vaś e puntuăciaqê rëgule – 1 pùŋkto